

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№10

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

**INNOVATION
IQTISODIYOT**
ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

**10-jild
10-son
Oktyabr, 2026**

**ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА**
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich – i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Ubaydullayev G‘ayrat Zuvaytovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Xo‘janova Gulshoda Otamurodovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Учредитель:

Каршинский государственный технический университет

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в электронной форме и публикуется через официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал «Инновационная экономика» включён в перечень национальных научных изданий на основании решения Президиума Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 5 апреля 2025 года № 369.

В журнале публикуются статьи по следующим рубрикам:

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик (Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор (Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор, (Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик (НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор (Таджикистанский аграрный университет им. Ш. Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент (Национальный исследовательский университет «Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник (Российского университета дружбы народов имени П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент (Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н., профессор (Национальная академия наук Республики Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор (Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор, академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-заде Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбонович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Эркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шагинур Шухратовна - д.э.н. (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Убайдуллаев Гайрат Зувайтович - к.э.н., доцент

Ходжакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишиерович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Алимова Муниса Юлчиевна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Эргашева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н. (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Жонузов Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Ходжанова Гулшода Отамуродовна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н. (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н. (PhD)

Панжиев Самижон Аликулович - PhD, доцент

MINTAQADA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘ILARI

Hakimova Muyassar Abdumalik qizi

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В РЕГИОНЕ

Хакимова Муяссар Абдумаликовна

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF FOOD PRODUCTION IN THE REGION

Hakimova Muyassar Abdumalik qizi

Annatsiya. Mazkur maqolada mintaqalarda oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni takomillashtirish, aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan ehtiyojini barqaror qondirish hamda mintaqaviy oziq-ovqat ta‘minotining iqtisodiy samaradorligini oshirishning nazariy-uslubiy va amaliy jihatlarini tadqiq etilgan. Mintaqaviy oziq-ovqat ta‘minoti samaradorligini baholashda ishlab chiqarish salohiyati, iqtisodiy maqbullik, talabni qondirish darajasi va ta‘minot barqarorligini o‘zaro bog‘liq holda hisobga olishga asoslangan kompleks uslubiy yondashuv taklif etilgan..

Kalit so‘zlar: mintaqaviy iqtisodiyot, oziq-ovqat xavfsizligi, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish, agrar-resurs salohiyati, aholi talabi, talab va taklif mutanosibligi, iqtisodiy samaradorlik, agrosanoat integratsiyasi, oziq-ovqat ta‘minoti barqarorligi.

Аннотация. В статье исследованы теоретико-методические и практические аспекты совершенствования производства продовольственной продукции в регионах, устойчивого удовлетворения потребностей населения в продовольствии, а также повышения экономической эффективности регионального продовольственного обеспечения. Предложен комплексный методический подход к оценке эффективности регионального продовольственного обеспечения, основанный на взаимосвязанном учёте производственного потенциала, экономической доступности продовольствия, степени удовлетворения спроса населения и устойчивости продовольственного обеспечения.

Ключевые слова: региональная экономика, продовольственная безопасность, производство продовольственной продукции, аграрно-ресурсный потенциал, спрос населения, сбалансированность спроса и предложения, экономическая эффективность, агропромышленная интеграция, устойчивость продовольственного обеспечения.

Klyuchevye slova: regionalnaya ekonomika, prodovolstvennaya bezopasnost, proizvodstvo prodovolstvennoy produkcii, agrarno-resursnyy potentsial, spros naseleniya, sbalansirovannost sprosa i predlozheniya, ekonomicheskaya effektivnost, agropromyshlennaya integratsiya, ustoychivost prodovolstvennogo obespecheniya.

Abstract. This article examines the theoretical, methodological, and practical aspects of improving food production in regions, sustainably meeting the population's food needs, and enhancing the economic efficiency of regional food supply systems. An integrated methodological approach to assessing the efficiency of regional food supply is proposed, based on the interrelated consideration of production potential, economic affordability of food, the degree to which population demand is met, and the stability of food supply.

Keywords: regional economy, food security, food production, agricultural resource potential, population demand, supply and demand balance, economic efficiency, agro-industrial integration, food supply stability.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida global iqlim o‘zgarishi, tabiiy resurslar taqchilligining kuchayishi, demografik o‘zgarish, oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan talabning ortishi hamda xalqaro ta‘minot zanjirlaridagi tarkibiy o‘zgarishlar sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash va mahsulot ishlab chiqarish samaradorligini

oshirish strategik ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, mintaqalarning tabiiy-iqtisodiy salohiyatidan oqilona foydalanish, agrar va qayta ishlash tarmoqlari o‘rtasidagi integratsiyani kuchaytirish, resurs tejamlor texnologiyalarni joriy etish hamda aholining sifatli oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan ehtiyojini barqaror qondirish iqtisodiy siyosatning ustuvor yo‘nalishlaridan

biriga aylanmoqda. Mazkur jarayonlar oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni faqat miqdoriy o'sish nuqtai nazaridan emas, balki iqtisodiy samaradorlik, resurslar unumdorligi, hududiy ixtisoslashuv va qo'shilgan qiymat yaratish mezonlari asosida kompleks tadqiq etish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO) tomonidan ilgari surilgan ilmiy-uslubiy yondashuvlarda oziq-ovqat xavfsizligi mahsulotlarning yetarli miqdorda mavjudligi, ulardan iqtisodiy va jismoniy foydalanish imkoniyati, to'g'ri ovqatlanish ehtiyojlarini qondirish hamda ta'minotning vaqt davomida barqarorligi bilan bog'liq ko'p qirrali iqtisodiy kategoriya sifatida qaraladi. Shu nuqtai nazardan, mintaqada oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish aholini mahsulot bilan ta'minlash darajasini yaxshilash bilan bir qatorda, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish, texnologik yo'qotishlarni kamaytirish, mahsulot sifati va raqobatbardoshligini oshirish hamda hududiy oziq-ovqat tizimining tashqi va ichki xavf-xatarlarga nisbatan barqarorligini mustahkamlashni ham nazarda tutadi. [13]

O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat sanoatini modernizatsiya qilish, mahalliy ishlab chiqarish salohiyatini oshirish hamda ichki bozorni sifatli mahsulotlar bilan barqaror ta'minlash davlat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining muhim yo'nalishlaridan hisoblanadi. Mazkur vazifalarni amalga oshirishda qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish, ularni sanoat asosida qayta ishlash, saqlash, logistika va iste'molchilarga yetkazib berish jarayonlarini o'zaro muvofiqlashtirish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, mintaqalar o'rtasida resurs ta'minoti, ishlab chiqarish quvvatlari, investitsion faollik va infratuzilma rivojlanishidagi tafovutlar oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning hududiy xususiyatlarga mos tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishni taqozo etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrdagi PF-5853-son Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi"da aholining oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, agrobiznes muhitini yaxshilash, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarish, qishloq xo'jaligida mehnat unumdorligini oshirish va resurs tejankor texnologiyalarni keng joriy etish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Strategiyada 2030-yilga borib qishloq xo'jaligida qo'shilgan qiymatning yillik o'sishini 5 foizga yetkazish va qishloq xo'jaligi hamda oziq-ovqat mahsulotlari eksportini 20 mlrd AQSh dollariga yetkazish maqsad qilingan. Ushbu maqsadli parametrlar tarmoqni rivojlantirishda ishlab chiqarish hajmini ko'paytirish bilan bir qatorda iqtisodiy natijadorlik va eksportbop mahsulotlar ulushini oshirish muhimligini ko'rsatadi. [1]

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-fevraldagi PF-36-son Farmoni bilan "O'zbekiston Respublikasida oziq-ovqat xavfsizligi va sog'lom ovqatlanishni ta'minlashning 2030-yilgacha mo'ljallangan strategiyasi" hamda 2024–2028-yillarda oziq-ovqat sanoatini yanada rivojlantirish

chora-tadbirlari dasturi tasdiqlangan. Mazkur strategiyada asosiy turdagi oziq-ovqat mahsulotlari mavjudligini ta'minlash, qishloq xo'jaligi ekinlari hosildorligini oshirish va aholining sog'lom ovqatlanish imkoniyatlarini kengaytirishga alohida e'tibor qaratilgan. Jumladan, sug'oriladigan maydonlarda bug'doy hosildorligini 2023-yildagi 67,0 sentner/gektardan 2030-yilda 100,0 sentner/gektarga, sabzavotlar hosildorligini esa 212,1 sentner/gektardan 295,0 sentner/gektarga yetkazish maqsadli indikator sifatida belgilangan. Bu esa mintaqalarda yer-suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish va intensiv ishlab chiqarish texnologiyalarini rivojlantirish zaruratini yanada kuchaytiradi. [2]

O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 3-fevraldagi O'RQ-1023-son "Oziq-ovqat xavfsizligi to'g'risida"gi Qonuni qabul qilinishi sohadagi davlat siyosatining huquqiy asoslarini yanada mustahkamlashga xizmat qildi. Mazkur huquqiy islohotlar sharoitida oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni hududiy jihatdan samarali tashkil etish, mahsulotlar mavjudligi va ulardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish hamda oziq-ovqat ta'minoti barqarorligini ta'minlashga qaratilgan ilmiy-uslubiy yondashuvlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. [3]

Mamlakatda oziq-ovqat sanoatining rivojlanish dinamikasi ham tarmoqning iqtisodiy ahamiyati ortib borayotganligini ko'rsatadi. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda respublikada 152,1 trln. so'mlik oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarilgan bo'lib, ishlab chiqarishning fizik hajmi 2024-yilga nisbatan 9,7 foizga o'sgan. 2024-yilda esa oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 103,7 trln. so'mni tashkil etgan. Mazkur ko'rsatkichlar tarmoqda ishlab chiqarish salohiyati kengayib borayotganligini ifodalasa-da, samaradorlikni to'liq baholash uchun mahsulot tannarxi, mehnat unumdorligi, asosiy kapital qaytimi, resurs sig'imi va rentabellik ko'rsatkichlarini ham kompleks tahlil qilish talab etiladi.

Mintaqaviy iqtisodiyot nuqtai nazaridan, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligi hududning tabiiy-iqtisodiy imkoniyatlari, ishlab chiqarish omillarining hududiy taqsimlanishi, tarmoq ixtisoslashuvi, infratuzilma bilan ta'minlanganlik darajasi va mahalliy iste'mol bozori sig'imi bilan uzviy bog'liqdir. Shu sababli oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirishda mintaqalarning qiyosiy ustunliklarini aniqlash, resurslardan foydalanish samaradorligini baholash, ishlab chiqarish quvvatlarini optimal joylashtirish hamda mahsulot yetishtirish, qayta ishlash, saqlash va sotish jarayonlarini yagona qiymat zanjiri asosida muvofiqlashtirish ilmiy va amaliy jihatdan muhim hisoblanadi.

Mazkur jarayonda ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning iqtisodiy mexanizmi mahsulot hajmining o'sishi bilan cheklanmasdan, bir birlik mahsulot ishlab chiqarishga sarflanadigan resurslarni kamaytirish, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish, mahsulot sifati va raqobatbardoshligini oshirish, shuningdek, mahalliy xomashyoni chuqur qayta

ishlash orqali qo'shilgan qiymat yaratishni kengaytirishga yo'naltirilishi lozim. Bunda innovatsion texnologiyalardan foydalanish, raqamli boshqaruv vositalarini joriy etish, ishlab chiqaruvchilar o'rtasida kooperatsiya aloqalarini mustahkamlash va logistika infratuzilmasini takomillashtirish samaradorlikni oshirishning muhim omillari sifatida namoyon bo'ladi.

Shu bilan birga, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini mintaqaviy darajada baholashda ishlab chiqarish hajmi va iqtisodiy natijalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash, mahsulot tannarxi va rentabelligiga ta'sir etuvchi omillarni tizimlashtirish, resurslardan foydalanish unumdorligini qiyosiy baholash hamda ishlab chiqarish samaradorligining hududiy tafovutlarini aniqlash dolzarb ilmiy vazifalardan hisoblanadi. Ayniqsa, ishlab chiqarish samaradorligi va aholining oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlanganlik darajasini o'zaro bog'liq holda tadqiq etish mintaqaviy iqtisodiy siyosatning maqsadli yo'nalishlarini belgilash imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish salohiyati masalalariga xorijiy olimlardan M.Desai, P.Gompers va J.Lernerlar salohiyatni aniqlash uchun quyidagi ko'rsatkichlarni tavsiya etganlar: korxonalarning bozorga kirish va undan chiqish koeffitsiyentlari, korxonaning o'rtacha hajmi, korxonalarning o'rtacha baholangan yoshi va korxonalarning hajmi bo'yicha o'lgangan.[5] J.Robinson va G.B.Fairchildlarning ishlarida esa yangi raqobatchilarni bozorga kirib kelishiga xalaqit beruvchi institutsional va ijtimoiy to'siqlari mavjud deb ta'riflashgan bo'lsa,[6] R.P.Kolsa va J.N.Yulalar AQSh oziq-ovqat bozoridagi iste'mol darajalari va uning hajmi masalalariga ilmiy, amaliy hamda nazariy yondashganlar.[7] A.A.Kudryashova va O.P.Presnyakovalar fikricha, oziq-ovqat mustaqilligiga

erishgan mamlakatlar o'z aholisini joriy iste'moli hamda favquloddagi holat va maqsadlar uchun zaxiralarni milliy ishlab chiqarish tarmoqlari hisobidan to'liq ta'minlay oladilar. Ushbu mamlakatlar – Kanada, Yangi Zelandiya, AQSh, Fransiya, Germaniya, Italiya va Ispaniyada oziq-ovqat mahsulotlarining 80-90 foizi ishlab chiqariladi.[8] Shuningdek, ko'plab tadqiqotchilar davlatning oziqovqat mustaqilligi aholi iste'molining umumiy hajmida milliy ishlab chiqarishning hissasi 80 foizdan kam bo'lmagan taqdirdagina ta'minlanadi, deb hisoblaydilar. [9]

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda mintaqada oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning nazariy-uslubiy asoslarini o'rganish, unga ta'sir etuvchi iqtisodiy omillarni aniqlash hamda rivojlanishning ustuvor yo'nalishlarini asoslashda tizimli yondashuv, iqtisodiy-statistik, qiyosiy va omilli tahlil, dinamik qatorlar, ilmiy abstraksiya va umumlashtirish usullaridan foydalanish nazarda tutilgan. Tadqiqot doirasida oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi, o'sish sur'atlari, resurslardan foydalanish samaradorligi, investitsion faollik va tarmoqning iqtisodiy natijadorligi o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar tahlil qilindi. Tadqiqotning axborot bazasini 2022–2025-yillardagi rasmiy statistik ma'lumotlar, sohaviy strategik hujjatlar va xalqaro tashkilotlarning ilmiy-tahliliy materiallari tashkil etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston oziq-ovqat sanoatining 2017–2024-yillardagi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili tarmoqda ishlab chiqarish salohiyatining kengayishi, investitsion faollikning kuchayishi va eksport imkoniyatlarining ortishi bilan bir qatorda, iqtisodiy o'sishning tarkibiy mutanosibligi va resurslardan foydalanish samaradorligi bilan bog'liq muayyan muammolar mavjudligini ko'rsatadi (1-Jadval).

1-jadval

O'zbekiston oziq-ovqat sanoatining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari

№	Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	2017 yil	2024 yil	O'zgarish
1	Oziq-ovqat sanoatida ishlab chiqarish hajmi	trln. so'm	23,2	102,7	4,43 barobar
2	Oziq-ovqat sanoatida band aholi soni	ming kishi	71,0	76,2	+7,2%*
3	Oziq-ovqat sanoati korxonalari soni	ming ta	11,5	12,3	+0,8 mingta
4	Oziq-ovqat sanoatiga kiritilgan investitsiyalar	mln. AQSh dollari	231,0	674,0	2,92 barobar
5	Oziq-ovqat mahsulotlari eksporti	mln. AQSh dollari	245,0	927,0	3,78 barobar
6	Oziq-ovqat sanoatining YaIMdagi ulushi	foiz	3,3	2,2	–1,1 foiz punkt

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, oziq-ovqat sanoatida ishlab chiqarish hajmi 23,2 trln. so'mdan 102,7 trln. so'mga yetgan bo'lib, 79,5 trln. so'mga yoki 4,43 barobarga oshgan. Mazkur o'sish tarmoqning iqtisodiy salohiyati kengayganligini va ishlab chiqarish faoliyati faollashganligini ifodalaydi.

Oziq-ovqat sanoatida band aholi soni 2017-yildagi 71,0 ming kishidan 2024-yilda 76,2 ming kishiga

yetgan yoki 7,3 foizga ko'paygan. Shu bilan birga, ishlab chiqarish hajmining bandlik darajasiga nisbatan yuqori sur'atlarda o'sishi bir nafar band xodim hisobiga to'g'ri keladigan nominal mahsulot hajmining sezilarli darajada oshganligini ko'rsatadi. Hisob-kitoblarga ko'ra, mazkur ko'rsatkich 2017-yilda 326,8 mln. so'mni, 2024-yilda esa 1347,8 mln. so'mni tashkil etib, 4,12 barobarga ko'paygan. Bu holat tarmoqda nominal mehnat

unumdorligi o'rganligini ifodalasa-da, real mehnat unumdorligi dinamikasini aniqlash uchun ishlab chiqarish hajmini taqqoslama narxlarida baholash talab etiladi.

Tarmoqda faoliyat yuritayotgan korxonalar soni 11,5 mingtadan 12,3 mingtaga yetgan bo'lib, 800 taga yoki 7,0 foizga ko'paygan. Ishlab chiqarish hajmining korxonalar soniga nisbatan jadal o'sishi natijasida bir korxona hisobiga to'g'ri keladigan o'rtacha nominal ishlab chiqarish hajmi 2,02 mlrd. so'mdan 8,35 mlrd. so'mga yetgan. Mazkur tendensiya tarmoqda ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy ko'lami kengayganligini ko'rsatadi. Biroq korxonalarning ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish darajasi va rentabelligini baholamasdan turib, ushbu o'zgarishni iqtisodiy samaradorlikning to'liq oshishi sifatida talqin qilish maqsadga muvofiq emas.

Oziq-ovqat sanoatiga kiritilgan investitsiyalar hajmi 231,0 mln. AQSh dollaridan 674,0 mln. AQSh dollariga yetgan bo'lib, 2,92 barobarga yoki 191,8 foizga oshgan. Investitsion faollikning mazkur dinamikasi tarmoqning ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish, texnologik modernizatsiyalash va qayta ishlash quvvatlarini kengaytirish uchun moliyaviy imkoniyatlar ortganligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, investitsiyalar samaradorligini baholashda ularning ishlab chiqarish hajmi, qo'shilgan qiymat, mehnat unumdorligi va mahsulot tannarxiga ta'sirini kompleks o'rganish zarur.

Oziq-ovqat mahsulotlari eksporti 245,0 mln. AQSh dollaridan 927,0 mln. AQSh dollariga yetgan yoki 3,78 barobarga ko'paygan. Eksport hajmining jadal o'sishi tarmoqning tashqi bozorlardagi ishtirokini kengaytirish va eksport salohiyatini oshirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatadi. Bunda yuqori qo'shilgan qiymatli tayyor mahsulotlar ulushini ko'paytirish, xalqaro sifat standartlarini joriy etish va

eksport geografiyasini diversifikatsiyalash oziq-ovqat sanoatining raqobatbardoshligini mustahkamlashning muhim yo'nalishlari hisoblanadi.

Shu bilan birga, oziq-ovqat sanoatining yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 3,3 foizdan 2,2 foizga pasayib, 1,1 foiz punktga qisqargan. Mazkur holat tarmoqda ishlab chiqarish hajmi o'sganiga qaramasdan, uning milliy iqtisodiyot tarkibidagi nisbiy salmog'i kamayganligini ifodalaydi. Bu boshqa iqtisodiy tarmoqlarning nisbatan yuqori sur'atlarda rivojlanishi, iqtisodiyot tarkibidagi o'zgarishlar hamda hisoblash uslubiyati bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu sababli oziq-ovqat sanoatining iqtisodiy o'sishga qo'shayotgan hissasini baholashda tarmoq yalpi qo'shilgan qiymatining dinamikasini ham tahlil qilish maqsadga muvofiq.

Umuman olganda, 2017–2024-yillarda O'zbekiston oziq-ovqat sanoatida ishlab chiqarish, investitsiya va eksport hajmlarining jadal o'sishi kuzatilgan bo'lsa-da, tarmoqning YaIMdagi ulushi qisqarganligi iqtisodiy o'sishning sifat ko'rsatkichlariga alohida e'tibor qaratish zaruratini ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, mintaqalarda oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda resurslardan foydalanish unumdorligini yuksaltirish, mahalliy xomashyoni chuqur qayta ishlash, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish, investitsiyalarni texnologik modernizatsiyaga yo'naltirish hamda ishlab chiqarish va logistika jarayonlarini o'zaro integratsiyalash ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Mazkur yo'nalishlarni amalga oshirish oziq-ovqat sanoatining iqtisodiy natijadorligini oshirish, mintaqaviy ishlab chiqarish salohiyatidan samarali foydalanish va aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan ehtiyojini barqaror qondirish uchun iqtisodiy shart-sharoitlar yaratadi.

2-jadval

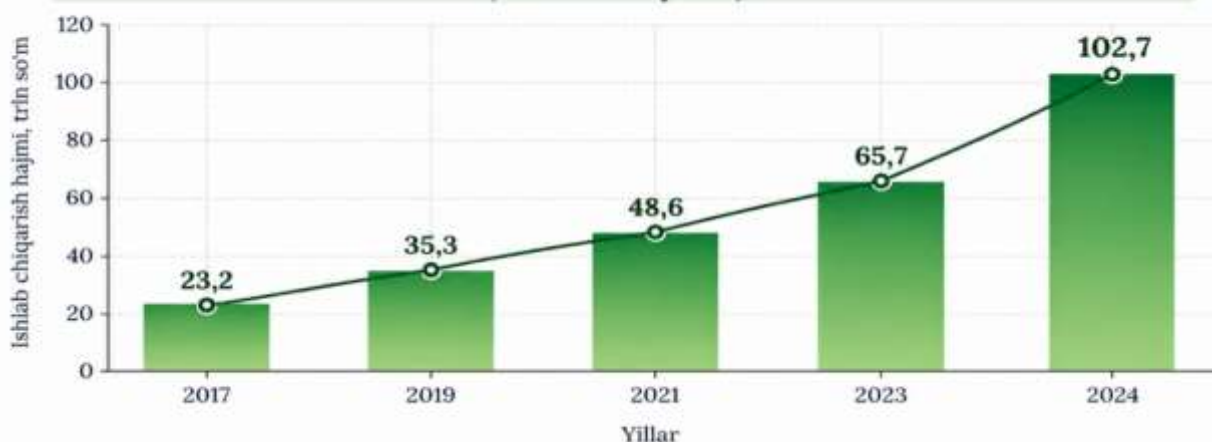
O'zbekistonda oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining o'zgarishi

№	Mahsulot turlari	O'lchov birligi	2017 yil	2024 yil	O'zgarish, %
1	Bug'doy uni	ming tonna	2597,7	3302,4	+27,1
2	Shakar	ming tonna	473,3	474,4	+0,2
3	Sut va sut mahsulotlari	ming tonna	579,9	673,2	+16,1
4	Kolbasa mahsulotlari	ming tonna	29,2	44,6	+52,7
5	Makaron mahsulotlari	ming tonna	120,4	78,2	-35,0
6	Margarin	ming tonna	36,1	47,5	+31,6

Yuqoridagi jadval ko'rsatkichlari tahlili natijalaridan ko'rinib turibdiki, O'zbekistonda oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish mahsulot turlari bo'yicha o'sish sur'atlarining notekis shakllanganligini ko'rsatadi. Xususan, bug'doy uni ishlab chiqarish hajmi 27,1 foizga oshib, 3302,4 ming tonnaga, sut va sut mahsulotlari 16,1 foizga o'sib, 673,2 ming tonnaga yetgan. Eng yuqori o'sish kolbasa mahsulotlari (52,7 foiz) va margarin (31,6 foiz) ishlab chiqarishda kuzatilgan. Shu bilan birga, shakar ishlab chiqarish hajmi atigi 0,2 foizga o'sgan bo'lsa, makaron mahsulotlari ishlab chiqarish 35,0 foizga qisqargan (2-jadval).

Mazkur tendensiyalar oziq-ovqat sanoatida ishlab chiqarish tarkibining notekis rivojlanayotganligini ko'rsatib, mahsulot turlari bo'yicha ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish samaradorligini oshirish, xomashyo ta'minotini barqarorlashtirish va tarmoqni diversifikatsiya qilish zaruratini asoslaydi. Shu nuqtai nazardan, mintaqalarning resurs salohiyati va iste'mol bozori talablarini hisobga olgan holda ishlab chiqarishni ixtisoslashtirish, texnologik modernizatsiyalash hamda qo'shilgan qiymat yaratish imkoniyatlarini kengaytirish oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari hisoblanadi.

Oziq-ovqat sanoatida ishlab chiqarish hajmi (2017–2024 yillar)

1-rasm. O'zbekiston oziq-ovqat sanoatida ishlab chiqarish hajmining o'zgarish dinamikasi

O'zbekiston oziq-ovqat sanoatida 2017–2024-yillarda ishlab chiqarish hajmining o'zgarish dinamikasi tahlili tarmoqda barqaror o'sish tendensiyasi shakllanganligini ko'rsatadi. Xususan, ishlab chiqarish hajmi 2017-yildagi 23,2 trln so'mdan 2024-yilda 102,7 trln so'mga yetib, 79,5 trln so'mga yoki 4,43 barobarga oshgan. Mazkur davrda ishlab chiqarish hajmi 2019-yilda 35,3 trln so'mni, 2021-yilda 48,6 trln so'mni va 2023-yilda 65,7 trln so'mni tashkil etgan. Ayniqsa, 2024-yilda 2023-yilga nisbatan nominal ishlab chiqarish hajmining 56,3 foizga o'sishi tarmoqda qiymat ifodasidagi ishlab chiqarish ko'lamini sezilarli kengayganligini ko'rsatadi (1-rasm).

Oziq-ovqat sanoatida kuzatilayotgan miqdoriy o'sishni iqtisodiy samaradorlikka asoslangan sifat jihatidan rivojlanishga transformatsiyalash mintaqaviy ishlab chiqarish salohiyatidan samarali foydalanish va oziq-ovqat ta'minoti barqarorligini ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mintaqada oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning nazariy-uslubiy asoslari va iqtisodiy rivojlanish tendensiyalarini tadqiq etish natijalari shuni ko'rsatadiki, tarmoqning barqaror rivojlanishi mavjud resurs salohiyatidan oqilona foydalanish, ishlab chiqarish jarayonlarini texnologik modernizatsiya qilish, mahsulot tannarxini optimallashtirish hamda ishlab chiqarish va iste'mol o'rtasidagi iqtisodiy mutanosiblikni ta'minlash bilan bevosita bog'liqdir. O'zbekiston oziq-ovqat sanoatida 2017–2024-yillarda ishlab chiqarish hajmining 23,2 trln. so'mdan 102,7 trln. so'mgacha o'sishi tarmoqning iqtisodiy salohiyati kengayganligini ko'rsatadi.

Bizning fikrimizcha, mintaqada oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish bo'yicha quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

Birinchidan, mintaqaning tabiiy-iqtisodiy sharoiti, xomashyo bazasi, mehnat resurslari va ishlab chiqarish infratuzilmasini hisobga olgan holda, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni hududiy ixtisoslashuv asosida rivojlantirish maqsadga muvofiq.

Bunda ishlab chiqarish quvvatlarini resurs salohiyati va iste'mol bozori talablariga muvofiq joylashtirish orqali transport-logistika xarajatlarini qisqartirish hamda mahsulot ishlab chiqarishning iqtisodiy natijadorligini oshirish imkoniyatlari kengayadi.

Ikkinchidan, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini baholashda mahsulot hajmi, mehnat unumdorligi, resurs sig'imi, mahsulot tannarxi, rentabellik va qo'shilgan qiymat ko'rsatkichlarini qamrab oluvchi kompleks baholash tizimini joriy etish taklif etiladi. Mazkur yondashuv ishlab chiqarish samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash, mavjud iqtisodiy zaxiralarni baholash va tarmoqni rivojlantirish bo'yicha maqsadli boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi.

Uchinchidan, oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish, qayta ishlash, saqlash, logistika va sotish jarayonlarini yagona qiymat zanjiri asosida integratsiyalash, ishlab chiqaruvchilar o'rtasida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirish hamda mahalliy xomashyoni chuqur qayta ishlash darajasini oshirish zarur. Bu mahsulot yo'qotishlarini kamaytirish, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish va yakuniy mahsulot tarkibidagi qo'shilgan qiymat ulushini ko'paytirishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, mintaqaviy oziq-ovqat sanoati korxonalarida resurs tejankor va innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish, energiya va suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish hamda texnologik modernizatsiyaga yo'naltirilgan investitsiyalarni rag'batlantirish lozim. Ushbu chora-tadbirlar mahsulot birligiga to'g'ri keladigan xarajatlarni kamaytirish, mehnat unumdorligini oshirish va ishlab chiqarishning raqobatbardoshligini mustahkamlash imkonini yaratadi.

Beshinchidan, mintaqada oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talab va taklif mutanosibligini ta'minlash maqsadida ishlab chiqarish hajmi, iste'mol ehtiyoji, narxlar dinamikasi va mahsulot zaxiralarini o'zaro bog'liq holda monitoring qilish tizimini takomillashtirish taklif etiladi. Bunda hududiy oziq-

ovqat balanslarini shakllantirish, mavsumiy taqchillik xavfini baholash va ishlab chiqarishni istiqbolli rejalashtirish orqali aholining asosiy turdagi oziq-ovqat mahsulotlari bilan barqaror ta'minlanishiga erishish mumkin.

Oltinchidan, mintaqada oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga qaratilgan investitsiya loyihalarini tanlashda ularning iqtisodiy qaytimi, resurs tejamkorligi, yangi ish o'rinlari yaratish imkoniyati va mahalliy xomashyodan foydalanish darajasini ustuvor mezonlar sifatida belgilash maqsadga muvofiq. Bu investitsiya resurslarini yuqori iqtisodiy samara beradigan ishlab chiqarish yo'nalishlariga yo'naltirish va mintaqaning oziq-ovqat sanoati salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, mintaqada oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish resurs salohiyatidan foydalanishni optimallashtirish, hududiy ixtisoslashuvni chuqurlashtirish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish va ishlab chiqarishning qiymat zanjiri bo'yicha integratsiyasini kuchaytirishga asoslangan kompleks tashkiliy-iqtisodiy yondashuvni talab etadi. Taklif etilgan yo'nalishlarni izchil amalga oshirish mahsulot ishlab chiqarishning iqtisodiy natijadorligini oshirish, hududiy ishlab chiqarish salohiyatidan samarali foydalanish, oziq-ovqat ta'minoti barqarorligini mustahkamlash hamda mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash uchun muhim shart-sharoitlar yaratadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrdagi PF-5853-son Farmoni. "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida".

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-fevraldagi PF-36-son Farmoni. "Respublikada oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida".

3. O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 3-fevraldagi O'RQ-1023-son "Oziq-ovqat xavfsizligi to'g'risida"gi Qonuni.

4. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish bo'yicha rasmiy statistik ma'lumotlar, 2024–2025-yillar.

5. Desai, M., Gompers, P., and Lerner, J. (2003) Institutions, Capital Constraints, and Entrepreneurial Firm Dynamics: Evidence from Europe, Harvard HOM Research Paper, 59.

6. Robinson, J., Fairchild, G.B. (2002) *Social and Institutional Barriers to Market Entry*

7. Kolsa R.P., Yula J.N. "Food marketing", USA, 2007. – p. 44.

8. Кудряшова А.А., Пресняковалар О.П. Продовольственной безопасности: показатели, критерии, категории и масштабы. // Ж. Пищевая промышленность. – М.: 2007. № 8. С. 18-21.

9. Каламбет А. О продовольственной безопасности России. - <http://www.armiavn.ru>.

10. Nosirov B.Z. Mintaqaviy oziq-ovqat bozorini shakllantirish va rivojlantirishning xususiyatlari (Andijon viloyati misolida): iqt. fan. nom. diss... avtoref. – T.: MUFMU, 2004. – 26 b.

11. Boboyev I.H. Mahalliyashtirish asosida raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish strategiyasini shakllantirish (O'zbekiston Respublikasi oziq-ovqat sanoati tarmoqlari misolida): Iqt. fan. nom. diss... avtoref. – T.: FzRFAII, 2008, – 22 b.

12. Abdullayev A.G. Oziq-ovqat sanoati rivojlanishi va joylanishining iqtisodiy-geografik xususiyatlari (Xorazm viloyati misolida): Geo. fan. fal. dok. avtoref. – T.: FzMU, 2017, – 44 b.

13. <https://www.fao.org/agrifood-economics/publications/detail/en/c/1707842/>

Muallif(lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Hakimova Muyassar Abdumalik qizi Qarshi Davlat texnika universiteti Tabiiy fanlar kafedrası / Хакимова Муяссар Абдумаликовна Кафедра естественных наук, Каршинский государственный технический университет / Khakimova Muyassar Abdumalik kizi Department of Natural Sciences, Karshi State Technical University

E-mail: hmuyassar2@gmail.com

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz